

Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030

*Vedtatt i kommunestyret i sak 69/18,
10.12.18*

Forord - Sel mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030 er et viktig dokument for å sikre en visjonær og samtidig realistisk ambisjon for arbeidet med å utvikle kommunen vår. I en tid der endringene skjer i stadig raskere tempo, skal planen sette kursen for ønsket lokalsamfunnsutvikling i Selssamfunnet.

Sist gang kommunestyret i Sel vedtok kommuneplanens samfunnsdel var i 2005. Siden den gang har vi fått mange påminnelser om at alt ikke kan planlegges. Sel er liten i den store sammenhengen. Samtidig opplever vi at verden de siste 10-15 årene har kommet stadig nærmere oss.

Sosiale medier og digitalisering, klimaendringer, økte sosiale forskjeller og økte politiske og mellommenneskelige spenninger nasjonalt og internasjonalt påvirker og utfordrer også oss i lille, trygge Sel. Ambisjonen om fortsatt å sikre alle innbyggere gode tjenester, tilby innbyggere, næringslivet og deltidsinnbyggere et digitalt førstevalg innen 2020, bygge tillit, samhandle med frivilligheten og sikre deltagelse i et fleirkulturelt Sel, sette oss lokale klimamål og styrke innsatsen på beredskap- og samfunnssikkerhetsområdet er noen av svarene vi som lokalsamfunn gir på dette utfordringsbildet.

Det er mye kommunen ikke kan definere selv eller alene når vi skal jobbe for en ønsket samfunnsutvikling. Men vi er ansvarlige for hva vi selv gjør og hvilke valg vi tar. Flyttemønsteret er påvirkbart, tross sterk trend av sentralisering de siste tiårene. Visjonen i kommuneplanens samfunnsdel bygger på ambisjonen om å bygge et gjennomgående *næringsvennlig* lokalsamfunn, som igjen øker kommunens attraksjonsverdi som lokasjon for næringsetablering, vertskommune for offentlige arbeidsplasser og tilflytting og bosetting. Vår visjon er derfor:

Sel kommunes overordnede mål er å skape et samfunn der det er rom for å vokse, mulighet for å jobbe og frihet til å leve

– Vi skaper den næringsvennlige kommunen sammen!

For å nå visjon og mål i kommuneplanens samfunnsdel, skal vi gripe mulighetene og bygge videre på Sel sine særegenheter og lokale kvaliteter, samtidig som vi løser identifiserte utfordringer. Målsettingene og tiltakene er organisert i tre, særlige innsatsområder i planen:

- Verdiskaping og næringsutvikling
- Attraksjon og bokvalitet
- Folkehelse og livskvalitet

Disse tre innsatsområdene henger sammen og er gjensidig avhengige av hverandre for å skape helhetlig og positiv samfunnsutvikling.

Basert på vår visjon og de særlige innsatsområder angir samfunnsplanen mål og strategier som skal gjøre Sel til et enda bedre sted å bo, arbeide og oppholde seg. Våre felles verdier skal bidra til at målene realiseres:

- **Samhandling:** Framtidas kommune skapes ikke av enkeltpersoner eller den kommunale organisasjonen alene. Velferd er noe vi skaper sammen i våre relasjoner og samhandling med hverandre.
- **Entusiasme:** Lokalpatriotisme, enten det er for Heidal, Sel, Sjoa eller Otta, skaper i sum en kraft som gir entusiasme for å bygge framtidas Selssamfunn. Vi er stolte av kommunen vår, det vi har og har fått til.
- **Likeverd:** Å behandle likeverdig krever ulik tilnærming. Våre innbyggere har ulike behov og de ulike delene av kommunen har ulike kvaliteter, muligheter og utfordringer.

Innhold

Forord.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Innhold.....	3
1. Innledning.....	4
1.1. Oppbygging av dokumentet:.....	5
2. Visjon og kvaliteter å bygge videre på.....	6
2.1. Visjon:	6
2.2. Kvaliteter å bygge videre på:	6
2.3. Framtidsbilde – Sel 2030:.....	9
3. Satsingsområder og verdier	9
3.1. Satsingsområder i planperioden:	9
3.1. Verdier:.....	11
4. Verdiskaping og næringsutvikling	12
5. Attraktivitet og bokkvalitet.....	17
6. Folkehelse og livskvalitet.....	21
7. Overordnede retningslinjer for arealbruk – drøfting.....	25
8. Kilder /kunnskapsgrunnlag	29

1. Innledning

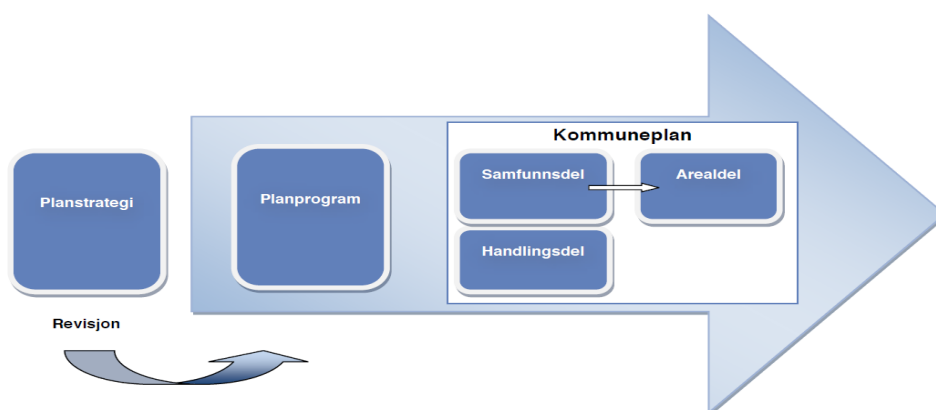
Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens øverste strategidokument, og planens formål er hjemlet i Plan og bygningsloven § 11-2:

«Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig».

Plansammenheng og – prosess:

Figur 1: Kommunepanprosessen (Kilde: Miljøverndepartementet, 2012)

Kommunal planstrategi 2016-2019 ble vedtatt av kommunestyret 6. februar 2017 (sak 2/17) og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ble fastsatt av kommunestyret 11. desember 2017 (sak 80/17). Samfunnsdelen viser de overordna målene for kommunen de kommende 12 årene, og utgjør sammen med kommuneplanens arealdel det overordna, strategiske planverktøyet for kommunen. - Rullering av kommuneplanens arealdel i Sel ble slutført med kommunestyrets behandling i juni 2016. Det er i henhold til gjeldende planstrategi vedtatt at arealdelen skal revideres tidlig i neste planperiode. Føringer i samfunnsdelen vil ligge til grunn for revisjonen.

Plan- og bygningsloven stiller krav om at samfunnsdelen skal følges opp med en handlingsdel som skal vise prioriteringer for fire budsjettår om gangen. Handlingsdelen angir ressursfordeling og spesifiserer resultatmål og/eller tiltak som må gjennomføres i et 4-års perspektiv for å følge opp de overordna målene i samfunnsdelen, og skal revideres hvert år samtidig med økonomiplanen. Stortinget vedtok i juni 2018 ny kommunelov. Denne trår i kraft 1.6.19, og Sel kommune legger til grunn at økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 (4.ledd) slik kommuneloven nå er formulert i § 14-4 (5.ledd). Struktur i budsjett- og økonomiplan fra og med 2019 bygger på strukturen i dette dokumentet.

Øvrig konkretisering av mål og strategier i Kommuneplanens samfunnsdel foreslås gjennom tema-/sektorplaner med og uten kommuneplanstatus, basert på prioritering i gjeldende og framtidig kommunal planstrategi.

1.1. Oppbygging av dokumentet:

Del 2 presenterer overordnet visjon for kommunen i planperioden, samt de lokale kvalitetene kommunen har i dag, og som vi vil bygge videre på. Likeledes presenteres framtidsbilde for kommunen i 2030.

Del 3 presenterer gjennomgående perspektiv og særlige satsingsområder i planperioden. Likeledes presenteres en utfyllende beskrivelse av felles verdisett for kommunens arbeid med samfunnsutvikling de neste 12 årene.

Del 4, 5 og 6 illustrerer de særlige satsingsområdene i planperioden. Strukturen er bygd opp på følgende måte:

- innledning med muligheter og utfordringsbilde
- hovedmål for satsingsområdet i planperioden
- kjennetegn på måloppnåelse i 2030 (med kilde for måleindikator der dette er mulig)
- delmål («Vi vil») og strategier («Slik vil vi gjøre det») som skal bygge opp under hovedmålet. Strategiene er forsøkt holdt på et overordnet nivå. Konkretisering må skje gjennom kommuneplanens handlingsdel (økonomiplan/budsjett) og øvrige kommune- eller temaplaner. Satsingsområdene henger sammen, og delmål/strategier er forsøkt lagt ett sted, i stedet for å gjenta dem under hvert satsingsområde

Del 7 er en drøfting av gjeldende retningslinjer i kommuneplanens arealdel 2016-2025. Denne er avgrenset til å omfatte nye behov som er synliggjort siden kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2016. Dette gjelder forholdet *til næringsareal, boligbygging, fritidsbebyggelse og spesiell omtale av Mysusæter, Høvringen og Sjoa elv*. Noen prinsipper for arealbruk er tatt inn under delmål og strategier i del 4, 5 og 6. Dette må også tas hensyn til ved neste revisjon av arealdelen.

Kunnskapsgrunnlag:

Intensjonen er at selve kommuneplandokumentet ikke skal fylles med for mange tall, diagrammer og tabeller, som blir oppfattet mer og mer uaktuelt jo lenger ut i planperioden vi kommer. Kommunal planstrategi 2016-2019 ble også vedtatt som et omfattende dokument, der det ble lagt opp til en direkte sammenheng i prosessen mellom slutføring av kommunal planstrategi og oppstart av planprogrammet for kommuneplanens samfunnsdel.

Oppdaterte planverk og statistisk materiale er tilgjengelig digitalt, blant annet gjennom:

- Kommuneplanens arealdel Sel kommune 2016-2025
- Kommunal planstrategi Sel kommune 2016-2019
- Planprogram kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030
- Regionale planer i Oppland
- Fylkesstatistikk 2017
- folkehelse: Fylkeskommunens side og regional plan, årlig folkehelseoversikt i kommunen (der også Levekårsundersøkelsen fra 2014 inngår)
- Kommunebarometeret, KOSTRA-statistikk, Kommunebilder og NHO's nærings-NM
- kommunale planer og vedtak som kunnskapsgrunnlag og rammeverk i planprosessen (kommunestyrevedtak etter desember 2017)
- øvrige regionale, nasjonale og internasjonale kunnskapsgrunnlag

Det er lagt lenke og kildehenvisning til nevnte dokumenter, **i del 8**.

2. Visjon og kvaliteter å bygge videre på

Sels unike beliggenhet som trafikalt knutepunkt mellom Østlandet, Midt-Norge og Nord-Vestlandet gir mange muligheter for vekst og videre samfunnsutvikling.

Vi skal gripe mulighetene og bygge videre på våre særegenheter og lokale kvaliteter.

2.1. Visjon:

For å utvikle Selssamfunnet, og skape grunnlag for gode velferdstjenester, trengs det både flere innbyggere og arbeidsplasser.

Samfunnsutvikling styres både av faktorer som man ikke kan påvirke lokalt, og faktorer som man kan påvirke. «Ikke-påvirkelige faktorer» kalles ofte for «strukturelle forhold» (markert med oransje i figuren). Flyttemønster (markert med grønt i figuren) er også en strukturell faktor, men den kan påvirkes (kilde: Telemarksforskning, 2017).

Figur 2. Kilde: Oppland fylkeskommune 2018

Visjonen i kommuneplanens samfunnsdel er en uttrykt ambisjon basert på en påvirkbar faktor; flyttemønster. Å bygge et gjennomgående næringsvennlig lokalsamfunn, øker kommunens attraksjonsverdi som lokasjon både for næringsetablering, - utvikling og bosetting:

Sel kommunes overordnede mål er å skape et samfunn der det er rom for å vokse, mulighet for å jobbe og frihet til å leve

- Vi skaper den næringsvennlige kommunen sammen! -

2.2. Kvaliteter å bygge videre på:

For å nå visjon og mål i kommuneplanens samfunnsdel, må vi videreutvikle de mulighetene vi allerede har, samtidig som vi reduserer identifiserte og påvirkbare utfordringer. Sels tre N'er er særegne kvaliteter og kjennetegn å bygge videre på:

Natur- og kulturarv som verdiskaper og næringsgrunnlag
Nyskaping og omstilling som premisser
Nærhet, knutepunkt og mangfold

Natur- og kulturarv som verdiskaper og næringsgrunnlag:

Vår **natur- og kulturarv** har skapt, skaper og skal skape grunnlag for videre vekst og utvikling. Elvene Gudbrandsdalslågen, Otta og Sjøa har rennommé som gode elver for innlandsfiske, og sistnevnte er internasjonalt anerkjent som en av de beste og mest attraktive elvene for elvesport. Otta og Sel med destinasjonene Mysusæter og Høvringen i randsonen til Norges eldste nasjonalpark – Rondane, og eventyrlige Heidal med nasjonalt verdifullt landskapsområde i Jotunheimens forgård, er alle merkevarer å bygge videre på. Sel kommune har siden 2008 hatt status som nasjonalparkkommune. Dette er en posisjon som både forplikter, men også gir muligheter til videre verdiskaping.

Med naturressursene som grunnlag, landbruket som selvstendig næring og viktig infrastruktur for samfunnsikkerhet, klimatilpasning og nye næringer, vil reiselivet og privat tjenesteyting ha ytterligere vekstmuligheter i Sel. Flere av våre mest kjente forfattere og komponister har brukt Sels natur og kultur som kulisse og ramme for sine verk. Dette har gitt grunnlag for opplevelses- og kulturbasert næringsutvikling, med ytterligere potensiale.

Naturens råstoff har skapt grunnlag for mange arbeidsplasser i Sel, både innen landbruk, håndverk og industri. Disse verdiene skal vi fortsette å foredle, både når det gjelder å bidra til innovasjon og produktutvikling i eksisterende virksomheter, og som grunnlag for nye. I Sel er det kultur for industriproduksjon med stabil og kompetent arbeidskraft. Vi har derfor gode forutsetninger for etablering og videreutvikling av slike bedrifter.

Nyskaping og omstilling som premisser:

Ikke alle SELværer har horn. Men vi skal ha værens mot, optimisme og pågangsmot. Egenskaper vi har brukt i generasjoner for å skape et godt næringsgrunnlag og gode tjenestetilbud. **Nyskaping** og evne til **omstilling** vil være avgjørende premisser for videre utvikling av lokalsamfunnet i Sel. Ildsjeler og entreprenører har gått foran og brutt «ny mark» både i næringsliv, frivillighet og i den kommunale organisasjonen for å gi nye og forbedrede tilbud i vår kommune. Dette ønsker vi skal fortsette.

Den kommunale organisasjonen med roller som tjenesteprodusent, arbeidsgiver og samfunnsutvikler er en sentral endringsagent i lokalsamfunnet. - Vi skal hele tiden lete etter nye og effektive måter å jobbe på. Vi skal spille aktivt på lag med næringsliv, frivillighet og andre aktører som vil ha vekst og utvikling. Vi skal støtte opp om etablerte kompetansemiljø i kommunen, og bidra til å bygge nye.

I samarbeid med andre kommuner, fylkeskommunale og statlige instanser har Sel kommune lykket med å desentralisere viktige samfunnsoppgaver til regionen. Desentralisert høgskoleutdanning, partnerskap for karriereveiledning, Otta kulturhus, Otta Beredskapssenter og Nord-Gudbrandsdal Lokalmedisinske senter er alle eksempel på tjenestetilbud som har kommet nærmere innbyggerne og bygd viktige kompetansemiljø.

Sel kommune har som ambisjon å tilby innbyggere, ansatte og næringsliv et digitalt førstevalg innen 2020. Digitale løsninger er tatt i bruk i de fleste kommunale tjenester, og vi har viktige kompetansemiljø både i offentlig og privat regi lokalisert i kommunen. Digitalisering gir muligheter, men stiller også krav til omstilling for alle parter. Sel kommune vil i samarbeid med andre, ta dette omstillingsansvaret for å videreutvikle tjenestetilbud og sikre gode rammevilkår for næringsetablering og – utvikling.

Kreativitet, innovasjon og entreprenørskap står sentralt i danning og opplæring av barn og unge for framtidens arbeidsliv. Sel kommune har oppnådd gode resultater av sin satsing på pedagogisk entreprenørskap i grunnskolen. Dette er et godt utgangspunkt for videre satsing.

Våre naturressurser og eksisterende kompetanse kan gi oss konkurransefortrinn i det grønne skiftet og overgangen til lavutslippssamfunnet.

Nærhet, knutepunkt og mangfold:

Vi vil at alle skal trives når de besøker eller bosetter seg i Sel. Derfor har vi i generasjoner tatt godt i mot våre gjester og gitt dem husly, mat og gode opplevelser. For der folk finner trivSEL, vender de gjerne tilbake.

Sel betyr både **nærhet, knutepunkt og mangfold**. Unike opplevelser basert på lokal identitet og kvalitet både i byen, bygda og i nasjonalparken kan en få i Sel på en og samme dag. Otta som knutepunkt, og kommunens beliggenhet midt mellom de største byene i Norge, gjør oss til et naturlig lokaliseringsvalg for virksomheter innen detaljhandel, lager, transport og distribusjon.

Ny E6, et forbedret togtilbud og digital infrastruktur vil bidra til å øke Sels potensiale som bokommune, gjennom kortere avstand til større byer og kompetansemiljø. Dette er et potensiale Sel kommune har grepet aktivt, blant annet gjennom etablering av det digitale arbeidsfellesskapet HubOtta. Slike arbeidsfellesskap kan også våre deltidsinnbyggere benytte seg av, og på den måten kan kommunen legge til rette for at flere ønsker å bruke fritidsboligen mer. Kommunen vil videreutvikle dialogen med deltidsinnbyggerne. Vi har tro på at økt samhandling og medvirkning bidrar til økt mangfold og derigjennom økt potensiale for verdiskaping.

Med innbyggere fra 40 nasjoner er Sel et flerkulturelt samfunn. Dette gir mangfold og ressurser som kommunen aktivt vil bruke. Rause og inkluderende lokalsamfunn er innovative samfunn. – Innbyggere med ulik bakgrunn, impulser utenifra både gjennom økt andel besøkende og deltidsinnbyggere som tilbringer mer tid i Sel, gir sammen med vår natur- og kulturarv et godt grunnlag for allsidige kulturtilbud. Sel har gitt kulturfeltet prioritet. I samarbeid med frivillige og næringsliv, har vi skapt et godt grunnlag for videre inkludering og utvikling. Der folk møtes, skapes det nye muligheter.

Regnværsdagene er ikke mange i vår kommune. Vi har stabilt klima, men temperaturer i begge ender av skalaen. Sel tilbyr de varmeste somre og friskeste vintre. Våre naturgitte forhold har gjennom generasjoner gitt oss kunnskap, pågangsmot og evne til løse oppgavene uavhengig av vær og føre. - Klimaendringene har de siste årene ført til at vi har fått god bruk for denne kunnskapen. I sum har vi bygd en organisasjon og et lokalsamfunn som spiller godt på lag i beredskapssituasjoner. - Trygge lokalsamfunn som tar beredskap på alvor, er et viktig fundament for videre næringsutvikling og økt bosetting.

2.3. Framtidsbilde – Sel 2030:

I Sel blir du værende – både som tilreisende og innbygger!

Otta er en attraktiv og bærekraftig by for lokalbefolkning, deltidsinnbyggere, næringsliv og besøkende. Otta har tiltrekningskraft gjennom kombinasjonen nytenkende og spennende, og identiteten som småby tuftet på naturverdiene elvemøtet, skifer- og kleberstein, inngangen til Rondane nasjonalpark og kulturarven som stasjonsby med kompakt utbyggingsmønster og heldøgns aktiviteter og byliv.

Sel er kjennetegnet ved trygge lokalsamfunn med velfungerende beredskapsfunksjoner, gode oppvekstmiljø og levevilkår. Vi er åpne og rause innbyggere som verdsetter mangfoldet. At mennesker er forskjellige skaper livskvalitet, utvikling og innovasjon. I Sel har vi sammen videreutviklet tilbud i alle deler av kommunen. Det er levende lokalsamfunn med viktige servicefunksjoner i Heidal, på Sel, Sjoa og Otta.

Otta er viktig for Gudbrandsdalen og Gudbrandsdalen er viktig for Otta. Nye oppgaver er desentralisert fra stat og region til kommunenivået, og Sel har ekspandert som det ledende knutepunktet for utvikling i dalen. Positiv verdiskaping er tuftet på balansen mellom bruk og vern av våre natur- og kulturressurser, våre mangfoldige kvaliteter i bygd og by og den enkeltes vilje og evne til å delta og videreutvikle Sel som lokalsamfunn.
– Vi har skapt den næringsvennlige kommunen!

3. Satsingsområder og verdier

3.1. Satsingsområder i planperioden:

Gjennomgående perspektiver:

Gjennomgående perspektiver er områder som er temaovergripende. Med bakgrunn i kommunestyrets vedtak knyttet til kommunal planstrategi 2016-2019, skal følgende perspektiver være gjennomgående for alt planarbeid:

- Folkehelse
- Klima- og miljø
- Innovasjon

I tillegg foreslås det at også *digitalisering* og *integrering* blir gjennomgående perspektiv i kommuneplanens samfunnsdel.

Valg av gjennomgående perspektiv harmoniserer også med elementene i FNs definisjon av *bærekraft*: Miljø, økonomi og sosiale forhold.

Klima- og miljøperspektivet handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs for mennesker. Vårt livsgrunnlag er helt avhengig av naturen. Måten vi bruker naturen i dag, har store konsekvenser for både natur og mennesker. Norge har undertegnet en avtale som innebærer klimanøytralitet innen 2050. Oppland er enda mer ambisiøse, og har mål om å være klimanøytrale innen 2025.

Med klimanøytral menes at klimaeffekten av summen av alle tiltak blir null. Alle enkeltaktiviteter kan ikke være klimanøytrale, men summen skal være det.

Samordna planlegging og arealbruk, samfunnssikkerhet og beredskap, transportløsninger, energibruk og forbruk i husholdningene, er alle områder der global tenkning og lokal handling må gå hånd i hånd. Overgangen fra lineær økonomi med en forenklet beskrivelse bruk-kast, til sirkulær økonomi med bedret ressursutnyttelse og redusert avfall, vil endre måten vi lever på også i Sel.

Ikke bare klimaet er i endring; digitalisering av samfunnet og et nytt trusselbilde, krever et mer dynamisk syn på samfunnssikkerhet og beredskap. Det krever evne til rask endring og omdisponering av ressurser og innsatsmidler, og ikke minst tilegne seg kompetanse på nye områder. **Digitalisering** og ny teknologi endrer måten vi lever våre liv, måten vi utdanner oss og måten vi jobber på. Digitalisering gir mange muligheter, men gjør oss også sårbare i forhold til bortfall og angrep.

Innovasjonsperspektivet står sentralt i alt kommunalt arbeid framover. Dette sett i relasjon til generell kvalitetsutvikling, krav til effektivisering og ressursbruk i kommunale tjenester, kommunal tilrettelegging og samarbeid med frivillige og privat næringsliv, opplæring og danning av barn og unge. Eksempelvis:

- digitalisering av kommunale tjenester
- innovasjon og entreprenørskap i grunnopplæringen
- offentlig tilrettelegging og samhandling for å skape ny næringsutvikling og nye arbeidsplasser
- samhandlingsformer i tjeneste- og samfunnsutvikling mellom kommune, andre forvaltningsnivå, frivillige og næringsliv

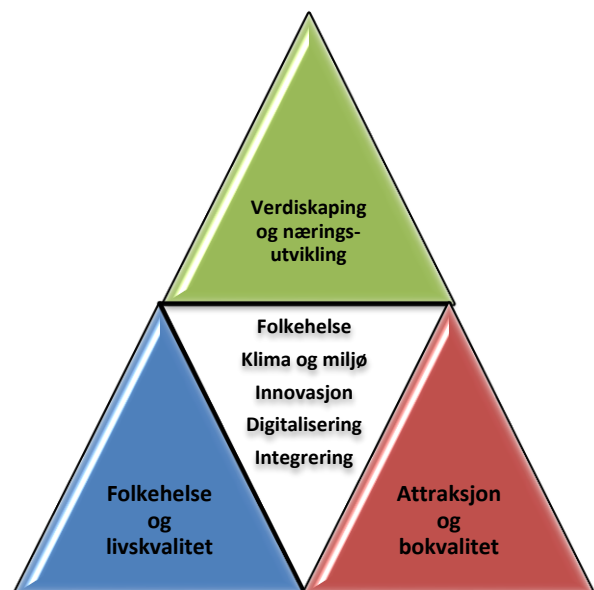
Sel trenger flere innbyggere, og vi må derfor videreutvikle et lokalsamfunn der arbeid med helhetlig **integring** er gjennomgående. Alle skal sikres like muligheter til å være en del av Selsamfunnet. God integrering bygger også opp under **folkehelseperspektivet**. – Med utgangspunkt i utfordringsbildet som er identifisert i kommunal planstrategi, er folkehelse og livskvalitet også et særlig satsingsområde i planperioden.

Særlige satsingsområder i planperioden:

Satsingsområdene i planperioden er prioritert på grunnlag av identifiserte hovedutfordringer i kommunal planstrategi, lokale kvaliteter vi har i dag, og som vi ønsker å bygge videre på:

1. Verdiskaping og næringsutvikling:

Det er en klar sammenheng mellom på den ene siden arbeidsplasser og lokal verdiskaping, og på den andre siden attraktivitet, folketall og kommunens økonomiske handlingsrom. Med bakgrunn i vår ambisjon om å videreutvikle den næringsvennlige kommunen, vil verdiskaping og næringsutvikling i et bærekraftig perspektiv, være det prioriterte innsatsområdet i kommende planperiode.

2. Attraksjon og bokvalitet: I tillegg til å være den viktigste arbeidskommunen i Nord- og Midt-Gudbrandsdal, vil Sel også være en attraktiv bokommune. I løpet av 35 år har innbyggertallet i kommunen blitt redusert med ca. 700. Folketallet pr. 1.1.2018 var 5 872. I aldersgruppen 20–39 år, hvor det er mest vanlig å få barn, er det ca. 80 kvinner pr 100 menn i kommunen. - For å snu trenden i kommende planperiode, må kommunen gjøre seg attraktiv for personer i yrkesaktiv alder, barnefamilier og personer i etableringsfasen.

4. Folkehelse og livskvalitet: Innbyggerne er kommunens viktigste ressurs. God folkehelse og opplevd livskvalitet er en av de viktigste forutsetningene for verdiskaping.

3.1. Verdier:

Samhandling
Entusiasme
Likeverd

Samhandling

Levende lokalsamfunn, gode tjenestetilbud og positiv næringsutvikling krever samhandling mellom de ulike aktørene som bor og opererer i Selssamfunnet. Samhandling på tvers er det viktigste virkemidlet for å møte framtidens utfordringer og nå målet om vekst i befolkning og bærekraftige arbeidsplasser. Framtidens kommune skapes ikke av enkeltpersoner eller den kommunale organisasjonen alene. Velferd er noe vi skaper sammen i våre relasjoner og samhandling med hverandre.

Samhandling betyr ikke at man alltid er enig om utfordringsbilde eller løsningsforslag. Men troen på at samhandling vil bidra til gode løsninger for den enkelte sak/person og kommunesamfunnet som helhet, er et nødvendig utgangspunkt for å lykkes. - En avgjørende faktor for å våge å samarbeide med andre for å løse felles oppgaver er tillit. Tillit skaper muligheter og øker produktiviteten i samfunnet. Vi må ha som mål å oppnå tillitsfull samhandling gjennom tverrfaglige samarbeidsarenaer.

Entusiasme

Lokalpatriotisme enten det er for Heidal, Sel, Sjoa eller Otta skaper i sum en kraft som gir entusiasme for å bygge framtidens Selssamfunn. Vi er stolte av kommunen vår, det vi har og har fått til. I Sel er alle velkomne. Vi er rausere, åpne og interesserte i alle som ønsker å bo og arbeide i kommunen vår. Vi unner andre å lykkes – gir ros, oppmuntrer og medvirker hvis vi kan. Vi skal være gode på selvsjukt, og heie fram ildsjeler, bedrifter og virksomheter som tør å ta sjanser og oppnår resultater. Det skal være stor høyde for konstruktiv kritikk og initiativ til endringer og alternative løsninger og svar skal møtes med nysgjerrighet og hilse velkommen. - Vi bryr oss og tar vare på hverandre, også når vi ikke lykkes.

Likeverd

Å behandle likeverdig krever ulik tilnærming. Våre innbyggere har ulike behov og de ulike delene av kommunen har ulike kvaliteter, muligheter og utfordringer. Alt kan ikke være likt, men våre innbyggere skal oppleve å få likeverdige tjenester tilpasset sine behov, uavhengig av livsfase og økonomisk yteevne. Vi har respekt for enkeltmennesket og tar ansvar for helheten. Informasjonssamfunnet og digitalisering gir oss nye muligheter til å formidle, øke kunnskap og deltagelse. For å sikre likeverd må vi gi alle tilgang til denne muligheten gjennom tilrettelegging av infrastruktur og kompetanseutvikling.

4. Verdiskaping og næringsutvikling

Det er en klar sammenheng mellom på den ene siden arbeidsplasser og lokal verdiskaping, og på den andre siden attraktivitet, folketall og kommunens økonomiske handlingsrom. Med bakgrunn i vår ambisjon om å videreutvikle den næringsvennlige kommunen, vil verdiskaping og næringsutvikling i et bærekraftig perspektiv, være det prioriterte innsatsområdet i kommende planperiode. Det er behov for å utvikle nye, og styrke eksisterende arbeidsplasser for å øke tilflytting og redusere utflytting og slik sikre bærekraftig vekst. Det forutsetter et godt samarbeid mellom kommunen og næringslivet.

God infrastruktur, evne og vilje til innovasjon og utvikling, er sentrale elementer for å kunne utnytte våre eksisterende fortrinn videre. Vår strategiske beliggenhet gir sammen med våre natur- og kulturressurser gir merverdi for Sel som attraktiv arbeids-, bo- og besøkskommune.

Som nasjonalparkkommune skal Sel bidra, stimulere og legge til rette for lokal verdiskaping og næringsutvikling. Kommunen har ansvar for tilrettelegging for kundereisen innenfor kommunens grenser, utenfor nasjonalparkens grenser. Dette krever samarbeid og helhetlig tilnærming når det gjelder arealplanlegging og -bruk, transportløsninger, sti- og løypenett, tilrettelegging av tettsted og innfallsporter til nasjonalparkene.

Sysselsettingen innen landbruket i Sel er redusert de siste årene, men næringen er likevel betydningsfull, både med hensyn til matproduksjon, service-, transport- og byggenæringene, bosetting, kulturlandskap og som grunnlag for utvikling av andre næringer, eksempelvis reiselivet.

Gjennom utbygging av ny E6, kraftutbygging i Rosten og Nedre Otta, er det en historisk milliardinvestering i regionen. Dette gir direkte og indirekte ringvirkninger både for anleggsbransjen, lokale entreprenører og tilliggende bransjer.

Sel er en av fem nettoinnpendlingskommuner i Oppland. Til tross for sysselsettingsreduksjon i industrien, har Sel opprettholdt og utviklet arbeidsplasser som har tiltrukket seg arbeidskraft og kompetanse fra andre kommuner. Dette gjelder spesielt sysselsetting i offentlig sektor og varehandel, og bygger opp under regionsenterfunksjonen til Otta. Dette viser også statistikken, der Sel som eneste kommune i Nord-Gudbrandsdal har positiv sysselsettingsvekst de siste årene.

Nærings- og sysselsettingsstrukturen i kommunen gir naturlige svingninger i ledighetstallene gjennom året. Dette gjelder eksempelvis reiseliv og varehandel. Kommunen må derfor legge til rette for og understøtte målet om økt omsetning i varehandelen og flere kunder i reiselivsnæringa i lavsesongene vinter, vår og høst.

Arbeidsledigheten i Sel har de siste årene ligget litt under landssnittet, men godt over fylkessnittet. Samtidig er Oppland sammen med Sogn og Fjordane fylket som har hatt lavest ledighet i samme periode. En aktiv holdning til å sikre kvalifisering av arbeidskraftreserven i kommunen, vil være viktig både med tanke på å sikre bedriftene kompetanse og redusere arbeidsledighet. Arbeidskraft er den viktigste innsatsfaktoren i samfunnsøkonomien. For at en skal oppnå høyest mulig verdiskaping og velferd, må sysselsettingen være høy og arbeidskrafta finne veien til deler av arbeidsmarkedet der den gjør mest nytte.

Alle ledere og hele den kommunale organisasjonen har et ansvar for å følge opp og sette ut i praksis vår ambisjon om å være en næringsvennlig kommune. Dette skal avtegne seg ved effektiv og kompetent saksbehandling der vi fokuserer på muligheter og løsninger. Kommunal tjenesteproduksjon skal underbygge og gi næringslivet best mulig rammebetingelser. Kommunen skal sikre at relevant informasjon når fram til næringslivet.

Hovedmål – verdiskaping og næringsutvikling 2018-2030:

Gjennom samhandling, entusiasme og likeverd skal vi videreutvikle Sel som en næringsvennlig kommune. Vi skal satse på næringer der vi tradisjonelt har stått sterkt. Vi skal nytte våre natur- og kulturressurser og vår strategiske beliggenhet. Næringer som har sterk vekst nasjonalt og globalt, skal også være satsingsområder i Sel. Vi skal stimulere til et næringsliv som tar samfunnsansvar og driver bærekraftig.

Kjennetegn på måloppnåelse i 2030:

- endringen i antall arbeidsplasser i kommunen har en netto økning i forhold til 2018 (SSB)
- Otta er fortsatt det ledende handelssenteret i Gudbrandsdalen, målt i omsetning pr. innbygger
- sysselsettingstallene i landbruks- og industrinæring er stabilisert og økt, samtidig som disse har bidratt til nye arbeidsplasser i relaterte næringer
- det er økning i antall helårs arbeidsplasser knyttet til reiseliv forhold til 2018, målt i antall årsverk
- avsatte tomtereserver for fritidsboliger er i større grad realisert, og deltidsinnbyggerne har flere oppholdsdøgn enn i 2018 (antall fritidsboliger – SSB/Fylkesstatistikk Oppholdsdøgn måles med basis i lokal hytteundersøkelse i 2018/2019)
- Otta som by- og regionsenter har fått flere funksjoner og tjenester i forhold til 2018-nivå
- Sel har flere vertskommunefunksjoner for interkommunale tjenester, og er lokaliseringkommune for flere oppgaver som er desentralisert fra region/stat
- arbeidsledigheten er lav, og bedriftene opplever å få dekket egne kompetansebehov
- gjennom dialog, brukerundersøkelser og annen statistikk, tilkjennegir næringslivet tilfredshet med kommunens tilrettelegging og støtte
- antall sysselsatte i kommunen med høyere utdanning har økt i forhold til 2018 (SSB).

Delmål og strategier – verdiskaping og næringsutvikling:

1. VI VIL:

At vår natur- og kulturarv skal være verdiskaper i balanse mellom dagens bruk, og vern for framtidig næringsutvikling og sysselsetting

SLIK VIL VI GJØRE DET

- legge til rette for at Mysusæter og Høvringen som innfallsport til Rondane og Heidal som Jotunheimens forgård, videreutvikles som ressurser for næringsutvikling på en bærekraftig måte
- bidra til at eventuelt økt ferdsel i nasjonalparken ikke legger ytterligere press på villreinstammen i Rondane
- støtte det lokale og regionale reiselivet i arbeidet med å videreutvikle helhetlige pakkelsninger og attraktive kultur- /naturbaserte helårsopplevelser
- bistå næringsinteresser med å tilpasse driften til en bærekraftig bruk av naturen. Nasjonalparken og villreinsonen fremheves som særlige fokusområder
- aktivt støtte arrangementer og spel med grunnlag i vår natur- og kulturarv. Bidra til å øke arrangementskompetanse
- styrke lokal verdiskaping med basis i deltidsinnbyggeren. Legge til rette for at flere velger å kjøpe eller bygge seg fritidsbolig i Sel
- aktivt bidra til å utvikle en bærekraftig og kunnskapsbasert produksjon innen jordbruk og skogbruk. Gjennom dette stimulere til robuste driftsopplegg og sikre det biologiske ressursgrunnlaget
- stimulere til nydyrking og økt produksjon på eksisterende arealer
- utnytte våre konkurransefortrinn med basis i våre naturressurser og tilgjengelige kompetanse i overgangen til lavutslippssamfunnet
- gjennom lokalt eierskap til våre vannkraftressurser, bidra til lokal verdiskaping og sikker leveranse av fornybar kraft
- jobbe for et godt samarbeid mellom elvesportbedriftene, kommunen og kraftselskap for en videreutvikling av Otta-elva som arena for familierafting
- aktivt arbeide for- og stimulere til økt lokal foredling av våre naturgitte råvarer, blant annet for å redusere transport, sikre industri og landbruksamvirkets tilstedeværelse i kommunen

2. VI VIL:

Ha en bærekraftig infrastruktur som sikrer grunnlag for videre positiv næringsutvikling og bosetting

SLIK VIL VI GJØRE DET

- følge opp de statlige planene for en oppgradering og utbygging av Otta stasjon og Otta skysstasjon slik at Otta får en forsterket rolle som knutepunkt for persontransport nord-sør og øst-vest, gjennom tilrettelegging for kombinasjonen buss-tog og privatbil-tog
- arbeide for økt andel gods fra vei til bane
- drive vedvarende påvirkningsarbeid for utbygging og vedlikehold av fylkes- og riksveinettet, herunder arbeide for videre utbygging av E6 sør og nord for Otta, at fylkesvei 51 Valdresflya blir en vinteråpen forbindelse og at riksvei 15 får nye tunneller på Strynefjellet
- drive en planmessig utvikling av reiselivsrelatert infrastruktur, herunder sti- og løypenett, blant annet knyttet til de viktigste destinasjonene Høvringen, Mysusæter, Otta og Heidal inkl. Sjoa elv.
- ha tilstrekkelig tilgang til areal og fleksibilitet for utvikling av et bredt spekter av funksjoner og virksomheter i hele kommunen. Opparbeidede og byggeklare næringsstomter skal være tilgjengelige til en hver tid
- kommunale veier, øvrig kommunal- og digital infrastruktur skal vedlikeholdes og utvikles på en slik måte at den kan møte endringer og utbygginger i samfunnet for øvrig
- drive vedvarende påvirkningsarbeid for å utvikle et kollektivtilbud som gir innbyggere, pendlere og besøkende et reelt alternativ til privat bilbruk

3. VI VIL:

Videreutvikle skapervilje, kompetanse og mulighet for livslang læring

SLIK VIL VI GJØRE DET

- stimulere til gründeropplæring, pedagogisk entreprenørskap og innovasjon i grunnskole og videregående opplæring
- samarbeide aktivt med Nord-Gudbrandsdal videregående skule avdeling Otta og Karriere Gudbrandsdal, for å sikre tilbud og rekruttering i tråd med arbeidslivets behov på kort og lang sikt
- øke tallet på læreplaner i offentlig og privat sektor gjennom kommunens rolle som arbeidsgiver, samfunnsutvikler og innkjøper
- i samarbeid med private bedrifter og andre opplæringstilbydere, videreutvikle fleksible modeller for kvalifisering og sysselsetting av de som står utenfor utdanning og arbeid
- stimulere til samarbeid mellom privat næringsliv, kommune, utdannings- og forskningsmiljø
- aktivt støtte kompetanse- og innovasjonstiltak i eksisterende bedrifter
- sikre den digitale allemannsretten til innbyggere og næringsliv, gjennom tilrettelegging av infrastruktur og kompetansetilførsel
- videreutvikle eksisterende og stimulere til nye fysiske arbeidsfellesskap og stedsuavhengige arbeidsplasser, som eksempelvis HubOtta
- legge til rette for og stimulere til klyngesamarbeid, eksempelvis innen industri, reiseliv og helse

4. VI VIL:

At Otta skal være knutepunktet og drivkraften i regionen innen næring, helse, utdanning, kultur og samferdsel

SLIK VIL VI GJØRE DET

- arbeide for å styrke Otta som viktig samferdsels- og kommunikasjonsknutepunkt både på det nasjonale jernbanenettet og riksveinet
- prioritere Otta kulturhus og idrettsanlegget i Otta kultur- og næringspark som regionale møteplasser
- styrke vår posisjon som vertskommune for nye regionale og statlige arbeidsplasser
- arbeide for å opprettholde brede opplæringstilbud og bidra til innovasjon og vekst ved Nord-Gudbrandsdal vidaregåande skule avdeling Otta og Karriere Gudbrandsdal
- være en aktiv samarbeidspartner for å videreutvikle tilbud og bidra til innovasjon i Klimalaben
- være en aktiv pådriver for å bygge Nord-Gudbrandsdal som universitetsregion
- styrke Otta som regionalt, spennig og moderne senter for handel, service og tjenesteyting, der lokalt særpreget og historisk identitet ivaretas
- gjennom bedret tilgjengelighet til andre turistmål, sikre Otta som knutepunkt for reiselivet i regionen
- være en offensiv vertskommune for Nord-Gudbrandsdal lokalmedisinske senter, og sikre rammevilkår for videre tjeneste- og kompetanseutvikling for kommunale, interkommunale og spesialiserte helsetjenester, både innen somatikk og psykiatri
- arbeide for bedre rammebetingelser for kommuner med regionsenterfunksjon og vertskommuneansvar

5. VI VIL:

Være en profesjonell og offensiv vertskommune for private og offentlige virksomheter og arbeidsplasser

SLIK VIL VI GJØRE DET

- politisk og administrativ ledelse skal være synlige og oppsøkende overfor kommunens næringsliv og offentlige arbeidsplasser
- kommunen skal sikre god, rask og relevant informasjon til næringsdrivende og potensielle gründere
- hele den kommunale organisasjonen skal ha innsikt i, og vise forståelse for næringslivets rammebetingelser, behov og prioriteringer
- ha faste møteplasser og jevnlig kontakt med lokalt næringsliv. Videreutvikle samarbeidet med etablerte samarbeidsorgan i lokalt og regionalt næringsliv
- besvare henvendelser fra næringslivet raskt, med nødvendig tydelighet og fokus på muligheter
- aktivt formidle og bruke kompetanse og virkemidler som finnes i annet offentlig og privat veiledningsapparat
- kommunens innkjøp av varer og tjenester skal tilrettelegges på en måte som gir lokalt næringsliv rammebetingelser og forutsetninger for å delta i konkurranse om leveranse. Bedrifter som har lærlinger og baserer sin virksomhet på egne, fast ansatte medarbeidere skal gis konkurransefortrinn. Ordnete ansettelsesforhold og ansettelsesvilkår skal etterspørres
- kommunen skal ha mest mulig oppdatert planverk og forskrifter. Innspill fra- og behov i næringslivet skal vektlegges
- kommunen skal bruke lokale råstoff, lokal kultur og tradisjon samt lokale kulturarrangement i eget profileringsarbeid

5. Attraktivitet og bokvalitet

I tillegg til å være den viktigste arbeidskommunen for Nord- og Midt-Gudbrandsdal, vil Sel også være en attraktiv bokommune.

I løpet av 35 år har innbyggertallet i kommunen blitt redusert med ca. 700. Folketallet pr. 1.1.2018 var 5 872. I aldersgruppen 20–39 år, hvor det er mest vanlig å få barn, er det ca. 80 kvinner pr 100 menn i kommunen - For å snu trenden i kommende planperiode, må kommunen gjøre seg attraktiv for den yrkesaktive aldersgruppen, barnefamilier og personer i etableringsfasen. Arbeidsplasser må finnes i nærheten og det må være gode tjenestetilbud innen helse, barnehage og skole, og godt tilrettelagte fritidsaktiviteter. Innvandrere er også en verdifull ressurs som kommunen vil prioritere å integrere slik at de på kort sikt kan være økonomisk uavhengige.

Tilgang til arbeid og gode tjenestetilbud er selve grunnlaget for bosetting. Men attraksjonsverdien øker med tilleggsfunksjoner. Cirka 60 % av innbyggerne i Sel bor i tettsteder, og trenden er svakt økende. Det er Otta og Heidal sentrum som vokser. For de øvrige tettstedene og de spredtbygde strøkene i kommunen, har det vært befolkningsnedgang. Otta som attraktiv by og tettsteder ellers i kommunen, vil være en viktig faktor for å skape vekst, holde på befolkning og tiltrekke seg nye innbyggere.

Et variert boligtilbud gir valgmuligheter ut i fra livssituasjon og – fase. Gjennom eksisterende arealpolitiske retningslinjer ligger det godt til rette for å videreutvikle en slik variasjon. Samtidig er det viktig at kommunen som tilrettelegger evner å utvikle tilbud i tråd med etterspørsel. Dette gjelder spesielt problemstillingen knyttet til boligtomter i nærheten av Otta sentrum. Det tas opp til drøfting i del 7 i plandokumentet.

Over 90 % av de spurte i Levekårsundersøkelsen 2014 svarte at de trivdes godt eller svært godt som innbyggere i Sel. Det er et godt utgangspunkt. Røtter og trivsel bidrar også til gode relasjoner mellom Sel som oppvekstkommune og ungdom som flytter ut for å ta videre utdanning eller arbeid. Her er det potensiale for å styrke relasjonen ytterligere.

Med dagens kommunestruktur vil interkommunalt samarbeid både være en forutsetning og en mulighet for videre utvikling av tjenestetilbud. Dette vil bidra til å sikre kompetansemiljø og øke mangfoldet, eksempelvis innen kultur- og fritid. I Sel er vi i posisjon til å ta nye og utvidede oppgaver og mer ansvar, dersom en fornyet debatt om kommunestrukturen blir aktualisert i planperioden.

Offentlige og private møteplasser og tilrettelagt idretts- og aktivitetstilbud, er blant områdene som scoret godt i levekårsundersøkelsen (2014). Kollektivtilbudet er derimot et område som fikk dårlig score. Både for bosetting, arbeidsplasser, trafiksikkerhet og reduserte klimautslipp, vil et forbedret kollektivtilbud være en viktig forutsetning i kommende planperiode.

Klimaendringer har ført til omstillingskrav til våre beredskapsfunksjoner. Trygge lokalsamfunn som tar beredskap på alvor, er et viktig fundament for å øke vår attraktivitet som bokommune.

Hovedmål – attraksjon og bokvalitet 2018-2030:

Gjennom samhandling, entusiasme og likeverd skal vi øke Sel kommunes attraktivitet som bokommune, og legge til rette for en befolkningsøkning i planperioden

Kjennetegn på måloppnåelse i 2030:

- 6 050 innbyggere i Sel (SSB)
- andelen kvinner i aldersgruppa 20-39 år har økt (SSB)
- andelen innbyggere i aldersgruppa 6-15 år er økende i forhold til 2018 (SSB)
- tilgjengelige boliger i markedet omsettes raskt
- ingen innbyggere er registret som bostedsløse (SSB)
- Sel har et styrket og godt utviklet kollektivtilbud innen hele kommunen (Levekårsundersøkelse)
- det kommunale tjenestetilbudet scorer i sum bedre enn i 2018 på lokale og nasjonale statistikker (ulike målinger, se del 8)
- Sel kommune har fortsatt en bærekraftig økonomi med tydelige handlingsregler knyttet til driftsresultat, disposisjonsfond og lånegjeld (KOSTRA, Kommunebilder)

1. VI VIL:

Være en offensiv og inkluderende kommune som tiltrekker seg nye innbyggere

SLIK VIL VI GJØRE DET

- være synlige og offensive med informasjon om kommunens muligheter og tjenester, gjennom egne informasjonskanaler og i andre medier
- bruke våre innbyggere aktivt som ambassadører i profilering og markedsføring av kommunen
- støtte ungdomstiltak både i kommunen og regionen som øker stolthet over egen hjemmass, styrker røtter og lokal identitet
- arbeide aktivt for å opprettholde og styrke relasjonen til utflyttet ungdom. Kommunen skal sammen med øvrige aktører i lokalsamfunnet være synlig til stede ved videregående skoler, høyskoler og andre læresteder
- ta godt i mot nyinnflyttede i kommunen gjennom konkrete tiltak og markeringer
- støtte interkommunalt samarbeid i tilflyttingsarbeidet
- i samarbeid med næringsliv og frivillige, være et godt vertskap for tilreisende og deltidsinnbyggere
- arbeide aktivt for å inkludere deltidsinnbyggerne, blant annet gjennom å videreutvikle dialog og møteplasser for informasjon og medvirkning
- etablere et kommunalt råd for deltidsinnbyggere
- fortsette arbeidet med å utvikle en helhetlig kultur i den kommunale organisasjonen og lokalsamfunnet for øvrig, for å fremme integrering og involvering
- aktivt følge opp kommunestyrets erklæring om Sel som rasismefri sone

2. VI VIL:

Ha gode service- og tjenestetilbud tilpasset økonomisk bærekraftige rammer

SLIK VIL VI GJØRE DET

- kommunale tjenester skal organiseres og driftes rasjonelt, kostnadseffektivt og med nødvendig kompetanse
- prinsippet om Tidlig innsats skal være førende i barnehager, skoler, barnevern, helsestasjon, psykisk helse og pleie og omsorg
- ha et godt utbygd helsetilbud til alle aldersgrupper, som sikrer at brukerne får ivarettatt sine grunnleggende sosiale og fysiske behov. Vurdere økt samarbeid med private tilbydere som supplement til helse- og omsorgstjenester som ligger utenfor de lovpålagte oppgavene
- i samarbeid mellom kommunen og de private barnehagene, ha full barnehagedekning. Gjennom felles pedagogiske innsatsområder og den enkelte barnehages særegenhet, videreutvikle fleksibilitet, brukertilpasning og mangfold. Etablering av nye barnehageplasser utover dagens godkjenning skal skje i kommunal regi
- ha et godt, offentlig grunnskoletilbud i Heidal og på Otta. Skoleanleggene skal være oppdaterte og ha god kvalitet, og uteområdene skal stimulere til fysisk aktivitet og flerbruk. I samarbeid mellom kommunen og frivillige, stimulere til å videreutvikle et mangfoldig, kreativt og tilgjengelig skolefritidstilbud
- videreutvikle kulturskolen til å ha et variert, innovativt og godt tilbud tilpasset ulike brukergrupper og trender i kulturuttryksformene.
- videreutvikle bibliotektilbudet som møteplass, informasjons- og læringsarena
- legge til rette for- og bidra til å videreutvikle gode anlegg for kultur, idrett og friluftsliv. Aktivt støtte opp under initiativ til å utvikle anlegg som har flere kommuner som nedslagsfelt
- gjennom tjenestedesign og brukermedvirkning, tilpasse den enkelte innbyggers behov for kommunale tjenester.
- ha en åpen holdning til å kunne kjøpe tjenester i andre kommuner til innbyggere som bor nær kommunegrensa, dersom det er økonomisk bærekraftig
- videreutvikle spesialiserte tjenester for å øke kvalitet og kompetansemiljø, gjennom interkommunalt samarbeid
- drive vedvarende påvirkningsarbeid for å utvikle et kollektivtilbud som gir et reelt alternativ til privat bilbruk, valg av bosted og bidrar til å «binde» kommunen bedre sammen
- ha som ambisjon å tilby innbyggere, ansatte og næringsliv et digitalt førstevalg i 2020. Kommunen vil aktivt bidra til at innbyggerne gis nødvendig kompetanse for å kunne betjene digitale tjenesteløsninger fra det offentlige
- ha en offensiv holdning til en fornyet debatt om kommunestrukturen

3. VI VIL:

Sikre god bokvalitet, levende og bærekraftige lokalsamfunn

SLIK VIL VI GJØRE DET

- legge til rette varierte tomter for boligbygging, i første rekke sentralt i tilknytning til Otta by, og tettstedene i Heidal, på Sel og Sjøa
- legge til rette for nødvendig bredde i type boliger og boformer, blant annet boliger for enslige og private bofellesskap
- aktivt følge opp og revidere boligsosial plan, slik at kommunen har gjennomgangsboliger tilgjengelig for førstegangsetablerere og vanskeligstilte på boligmarkedet. Utbygging kan skje gjennom et privat-offentlig samarbeid
- legge til rette for sentralt beliggende leiligheter med universell utforming/livsløpsstandard. Være en positiv og innovativ samarbeidspartner i forhold til utvikling av nye boligløsninger
- videreutvikle Otta som attraktiv og bærekraftig by for lokalbefolkning, deltidsinnbyggere, næringsliv og besøkende. Kompakt utbyggingsmønster med boliger i sentrum, aktivt handelssentrum og bymiljø med universell utforming og tilgjengelighet, god tilrettelegging for gående og syklende og klimavennlige transportløsninger vil være viktige innsatsområder
- styrke dialog og samarbeid med lokale aktører som boligvelforeninger og grendelag, og gjennom dette bidra til å videreutvikle levende lokalsamfunn, attraktive bomiljø og møteplasser i hele kommunen
- jobbe systematisk med samhandling med barn og unge, for å bygge identitet, samhold og tilhørighet i både barnehage og skole
- aktivt bidra til framtidsrettede veinett og gang-/sykkelveier. Stimulere til at flere går/sykler til og fra skole, arbeid og aktiviteter
- videreutvikle samarbeidet med bredden av frivillige organisasjoner både når det gjelder møteplasser, medvirkning og utvikling av aktiviteter/tjenester. Aktivt følge opp samarbeidsavtalen med Frivillig Norge om å utvikle en helhetlig frivillighetspolitikk
- bidra med kompetanse og støtte til å videreutvikle lokale møteplasser som samfunns- og grendehus i hele kommunen
- sikre god kvalitet og trygg leveranse av drikkevann og oppdatert infrastruktur knyttet til avløpstjenester
- redusere mengden avfall og øke gjenvinningsgraden. Ha gode renovasjonsordninger som ivaretar en bærekraftig balanse mellom økonomi og miljø.
- stimulere til klimavennlige energiløsninger i boliger og fritidsboliger

4. VI VIL:

At Sel skal være et trygt og robust lokalsamfunn som tar samfunnssikkerhet og beredskap på alvor

SLIK VIL VI GJØRE DET

- tilpasse Sel som lokalsamfunn til klimaendringene. Klima- og energiplanen skal fastsette lokale klimamål knyttet til reduserte klimagassutslipp, redusert energiforbruk og reduserte transportbehov
- revidere helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) en gang hver valgperiode
- videreutvikle vår kompetente beredskapsorganisasjon og samhandlingsevne med private, frivillige og offentlige aktører gjennom kontinuerlig øving
- videreutvikle interkommunalt samarbeid når det gjelder samfunnssikkerhet og beredskap
- sikre ressurser til egne nødetater og arbeide for at øvrige nødetater og viktige samarbeidspartnere har ressurser og kompetanse som sikrer forsvarlig responstid
- aktivt øve, lære og bruke digitale verktøy og informasjonsløsninger i beredskapssammenheng
- sikre god informasjon til innbyggere, deltidsinnbyggere og tilreisende i beredskapssituasjoner
- arbeide målrettet for å redusere sannsynlighet for tilsiktede menneskelige handlinger og konsekvenser av disse, både i egen organisasjon og i samfunnet ellers
- planlegge bruken av areal slik at samfunnssikkerheten overfor liv, helse, miljø og økonomiske verdier ivaretas
- forebygge eller redusere risikoen for natur- og klimarelaterte ødeleggelser og verditap

6. Folkehelse og livskvalitet

Innbyggerne er kommunens viktigste ressurs. God folkehelse og opplevd livskvalitet er en av de viktigste forutsetningene for verdiskaping. Folkehelse omfatter befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Sel kommune har i hovedsak de samme utfordringene som landet for øvrig når det gjelder folkehelsestilstand; forskyvningen av alderssammensetning, og en stadig aldrende befolkning. Dette vil gi kommunen utfordringer i forhold til å sikre tilstrekkelig arbeidskraft. Det vil også medføre at en må vri ressursbruken fra barn og unge, og sikre tilstrekkelig ressurser for å møte behovene i en aldrende befolkning. Samtidig representerer eldre en stor ressurs som kommunen vil bruke aktivt i utvikling av videre tjenestetilbud.

Saksomfang og utgifter til barnevern og sosialhjelp utfordrer kommunens handlingsrom og tjenestetilbud ytterligere. En ensidig ressursvridning fra barn og unge for å møte den demografiske utviklingen, vil ikke løse utfordringene. Tidlig innsats og forebyggende tiltak som bidrar til å forsterke positiv trend på fullføringsgrad i videregående opplæring, vil være en viktig strategi videre. Utdanning og arbeid er av stor betydning med hensyn til sosiale helseforskjeller. Tiltak som bidrar til å forhindre frafall, sosialhjelp og uføretrygd eller som bidrar til at en restarbeidsevne kan brukes, er viktige å prioritere. Forventet endring i alderssammensetning i kommunen i fremtiden forsterker nødvendigheten av å redusere frafall fra arbeidet.

Tverrfaglig samarbeid og økt brukermedvirkning i utvikling av tjenestetilbudet, vil sammen med fokus på livsmestring og ansvar for egen helsetilstand, være viktige innsatsområder for

folkehelsearbeidet i planperioden.

Inaktivitet er en utfordring i folkehelsearbeidet, og livsstilssykdommer medfører betydelige helsekostnader for samfunnet. Lavterskelaktiviteter knyttet til fysisk aktivitet og friluftsliv kan utøves av alle aldersgrupper, med begrensede krav til funksjons- og prestasjonsevne, utstyr og anlegg. Det er derfor viktig å ivareta og videreutvikle bonære og lett tilgjengelige friluftsområder. Disse områdene bør også sikres tilstrekkelig tilgjengelighet, blant annet gjennom stimerking og kartinformasjon.

Sel kommune er regionens største arbeidsgiver. Å rekruttere, utvikle og beholde kompetent arbeidskraft, vil være avgjørende for å ivareta og videreutvikle det kommunale tjenestetilbudet framover. Fokus på kompetanseutvikling, heltidskultur og helsefremmende arbeidsplasser med økt nærvær, vil være viktige faktorer for å fremme Sel kommune som attraktiv arbeidsgiver, sikre kvalitet og ressursutnyttelse.

Hovedmål – folkehelse og livskvalitet 2018-2030:

Gjennom samhandling, entusiasme og likeverd, vil vi videreutvikle Sel som lokalsamfunn med trivsel, god livskvalitet og god folkehelse for alle

Kjennetegn på måloppnåelse i 2030:

- alle barn i Sel har trygge oppvekstvilkår i sine familier. Barnevernet har færre omsorgsovertagelser sammenlignet med 2018 (SSB)
- årlig positiv økning (2018-2030) i antall elever fra Sel som fullfører og består videregående opplæring etter 5 år (Gjennomføringsbarometeret, Udir)
- egenopplevd helsetilstand i befolkningen har bedre score enn i 2018 (Levekårsundersøkelsen)
- årlig positiv økning (2018-2030) i forhold til antall flyktninger og minoritetsspråklige som er i ordinært arbeid eller opplæringsløp etter endt introduksjonsordning (IMDI/SSB)
- legemeldt sykefravær i den kommunale organisasjonen og kommunen som helhet, er redusert til 4 % (NAV/SSB)
- andelen uføre innbyggere i Sel er redusert i forhold til 2018 (SSB)
- gjennom dialog, brukerundersøkelser og annen statistikk, tilkjennegir brukere og pårørende i eldreomsorgen, tilfredshet med kommunens tilrettelegging og støtte

Delmål og strategier – folkehelse og livskvalitet:

1. VI VIL:

Ha en nullvisjon mot frafall i videregående opplæring – alle barn og unge med i Sel

SLIK VIL VI GJØRE DET

- videreutvikle system og kultur for tidlig og samordnet innsats overfor barn, unge og deres familier, der det gis riktig bistand til rett tid på rett sted. Kvalitetsutvikling skal skje med brukeren i fokus
- bidra til å styrke og trygge foreldrerollen
- som barnehageeier og – myndighet, sikre alle barn vekst og utvikling i et inkluderende miljø, gjennom grunnverdiene lek, empati og trygghet
- være en aktiv grunnskoleeier, der skolene i Sel framstår som trygge og framtidsetta læringsarenaer for alle. Skolene skal gi elevene god allmennkompetanse og kunnskap på vei inn i framtida
- sikre gode overganger fra barnehage til gjennomført videregående opplæring
- videreutvikle barnehagene og skolene som helsefremmende arenaer for barn og unges fysiske og psykiske helse. Ha nulltoleranse mot mobbing og krenkende adferd
- videreutvikle og øke tilgjengelighet på forebyggende helsetjenester for ungdom
- tilrettelegge slik at alle barn og unge får tilbud om fysisk aktivitet både i barnehage, på skole og i fritid
- stimulere til kultur- idretts- og fritidsaktiviteter for alle barn og unge uavhengig av økonomi og funksjonsnivå
- arbeide aktivt med holdningsskapende og oppsøkende arbeid for å forebygge rusmisbruk og kriminalitet
- sikre barn og unge innflytelse i lokalsamfunnet, blant annet gjennom å sikre ungdomsrådet reell medvirkning i øvrig politisk virksomhet
- videreutvikle Sel som «MOT-partner»
- aktiv oppfølging med tilbud og krav om aktivitet for unge som er utenfor arbeid eller utdanning – fra mottager til deltager

2. VI VIL:

Ha tilbud som dekker individuelle behov, sikrer inkludering og stimulerer til samfunns- og arbeidsdeltagelse uavhengig av livsfase og bakgrunn

SLIK VIL VI GJØRE DET

- støtte opp under innbyggernes egne initiativ, ressurser og selvstendighet
- i samarbeid med frivillige, videreutvikle gode møteplasser og aktivitetstilbud som inkluderer og forebygger
- videreutvikle Aktivitetshuset som en 24:7-møteplass med tilbud for noen og aktivitet for andre
- videreutvikle et individuelt tilpasset og helhetlig introduksjonsprogram. Aktiv oppfølging med støtte og tydelige forventninger skal stå sentralt for få den enkelte deltager raskere ut i ordinær jobb eller opplæringsløp
- innbyggere med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til å delta i hverdags- og samfunnsniv, og leve et aktivt liv i fellesskap med andre. Kommunen vil videreføre støtte til tiltak som eksempelvis «Spranget teater»
- i samarbeid med privat arbeidsliv og øvrig virkemiddelapparat, bruke vårt eierskap i NAV og partnerskap med karrieresenteret. Dette for å bygge kompetanse og sikre virkemidler for forebygge arbeidsledighet, redusere sykefravær og andelen uføretrygdede. Langtids stønadsmottakere skal som en hovedregel være i jobbrelatert aktivitet
- arbeide aktivt mot radikaliserings, ekstremisme og vold i nære relasjoner

3. VI VIL:

Sikre innbyggerne en god og verdig alderdom, der det stimuleres til god egenomsorg og tilbys helsefremmende og forebyggende tjenester

SLIK VIL VI GJØRE DET

- stimulere til god egenomsorg gjennom at tjenesteapparatet arbeider aktivt med informasjon og opplæring. Hjemmebesøk er et viktig tiltak både for å kartlegge helsemessige behov, og ønsker om typer aktivitet for eldre
- Sikre god informasjon om aktiviteter og arrangement, slik at alle kan delta på møteplasser og aktivitetstilbud som inkluderer og forebygger
- videreutvikle samarbeidet med frivilligheten og mobilisere eldre og andre som ressurs i eldreomsorgen
- i kommunal egenregi og gjennom samarbeid med andre, utvikle et framtidig bo- og tjenestetilbud som sikrer likeverdige og kvalitative gode tjenester
- aktivt ta i bruk ny teknologi og videreutvikle digitale løsninger i tjenestetilbudet i eldreomsorgen. Samtidig sikre god informasjon
- videreutvikle Sel som demensvennlig samfunn

4. VI VIL:

Sikre gode fysiske miljømessige forhold og stimulere til sunn livsstil

SLIK VIL VI GJØRE DET

- bidra aktivt til å redusere risikofaktorer i lokalsamfunnet, herunder legge vekt på å videreutvikle Sel som trafiksikker kommune, og stimulere til god kobling mellom folkehelse- og trafiksikkerhetsarbeidet
- være en pådriver i forhold til universell utforming
- ha funksjonelle og trygge bygg/utearealer for kommunalt tjenestetilbud
- legge til rette for at alle innbyggere får mulighet til å være fysisk aktive, uavhengig av økonomi og funksjonsnivå.
- stimulere til fysisk aktivitet med lav terskel, inkluderende møteplasser som fremmer sosial kontakt, naturopplevelser og friluftsliv
- bidra til at andelen innbyggere med sunt kosthold øker, uavhengig av økonomi og funksjonsnivå
- sikre at innbyggere med behov for veiledning og støtte til livsstilsendring får bistand

5. VI VIL:

Som kommune og regionens største arbeidsgiver, være attraktiv og framtidsretta

SLIK VIL VI GJØRE DET

- drive målrettet rekrutteringsarbeid for å sikre kompetanse for framtidens tjenestebehov
- videreføre satsingen på sommerjobb for ungdom, og stille praksisplasser for elever i videregående opplæring og høgskolestudenter til disposisjon
- være en offensiv lærebedrift med god kvalitet og tilgjengelige læreplasser for ungdom og voksne i ulike lærefag
- bidra til å kvalifisere arbeidskraftreserven gjennom å stille praksisplasser til disposisjon, og være en innovativ samarbeidspartner for å utvikle nye modeller for kvalifisering
- beholde og utvikle eksisterende kompetanse, blant annet gjennom arbeidsplassbasert læring, muligheter for hospitering, etter- og videreutdanning
- stimulere til medarbeiderdrevet innovasjon og deltagelse i forsknings- og utviklingsarbeid
- øke nærvær gjennom å videreutvikle helsefremmende arbeidsplasser
- utvikle en heltidskultur som fremmer arbeidsmiljø og tjenestekvalitet
- alle virksomheter i Sel kommune skal ha vedvarende fokus på nærvær og en heltidskultur
- effektivisere arbeidsprosesser og øke tjenestekvalitet gjennom digitalisering

7. Overordnede retningslinjer for arealbruk – drøfting

Retningslinjene gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv. Rullering av kommuneplanens arealdel i Sel ble sluttført med kommunestyrets behandling i juni 2016.

De arealpolitiske retningslinjene i den langsiktige samfunnsdelen for 2018-2030, er avgrenset til å omfatte en drøfting av nye behov som er synliggjort siden kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2016. Dette gjelder forholdet *til næringsareal, boligbygging, fritidsbebyggelse og spesiell omtale av Mysusæter, Høvringen og Sjoa elv*. - Det er vedtatt å revidere arealdelen tidlig i neste planperiode (2020-2023), jfr. kommunal planstrategi 2016-2019.

Næringsareal

I forhold til ambisjonen om å være en næringsvennlig kommune, er tilgjengelig infrastruktur en viktig forutsetning. Arealformål næringsbebyggelse omfatter industri-, håndverks- og lagervirksomhet i tillegg til kontor, men omfatter ikke forretning og tjenesteyting.

Gjeldende arealdel synliggjør areal til næringsbebyggelse i alle deler av kommunen. Kommunale næringsarealer skal klargjøres for rask byggestart. På Sjoa er det avsatt arealformål, men dette er ikke ervervet og regulert. På Sel er et mindre næringsområde i privat eie. Fram mot revisjon av kommuneplanens arealdel, er det viktig å kartlegge mulige områder for næringsbebyggelse i alle deler av kommunen.

Boligbygging

Tilflytting og boligbygging er viktige forutsetninger for å stimulere til positiv vekst og opprettholdelse av et godt tjenestetilbud i alle deler av kommunen. Det er mål om å stabilisere og øke innbyggertallet i kommende kommuneplanperiode. I tillegg til å være den viktigste arbeidskommunen for Nord- og Midt-Gudbrandsdal, vil Sel også være en attraktiv bokommune. - Når det gjelder tomtereserver, er status som følger siden kommuneplanens arealdel ble vedtatt:

Heidal: Tilgangen på boligtomter til ulike boformer vurderes fortsatt som dekkende for hele dalen i planperioden.

Sjøa: Tilgangen på boligtomter vurderes som dekkende i planperioden, men det krever arbeid i forhold til realisering. Det regulerte området for boligtomter (10), er i privat eie og tomtene er ikke klargjorte for utbygging med hensyn til veg, vann og avløp. Det er i tillegg avsatt 20 tomter i arealdelen, der det kreves reguleringsplan.

Sandbumoen: Tilgangen til boligtomter vurderes fortsatt som dekkende i planperioden

Otta sentrum: Tilgangen til sentrumsnære leiligheter vurderes som dekkende i planperioden. Potensiale for fortetting ble kartlagt i forbindelse med prosjektet « Otta som by og regionsenter», og er videre fulgt opp gjennom regulering og realisering i privat eller privat-offentlig regi. - Etterbruk av kommunal bygningsmasse gir også et mulighetsrom når vedtatte strukturendringer knyttet til barnehage og skole effektueres.

Sentrumsnære eneboligtomter er imidlertid en utfordring. Fortetting av eksisterende eneboligområder, gir noe handlingsrom, men ikke i noe stort omfang. Kommunen vil gå i aktiv dialog med grunneiere for å kunne realisere dette potensialet.

Selsverket: Det er 6 ledige boligtomter på Ulvoldsjordet, herav 4 som er klargjorte for utbygging i privat regi. Ulvoldsjordet kan ha potensiale for ytterligere boligtomter. Dette må avklares i nær dialog med grunneier, NVE og regionale myndigheter fram mot revisjon av arealdelen.

Sel: Kommuneplanen legger i hovedsak opp til spredt boligbygging, i tillegg til regulert område med tomtereserver på Skåråjordet. Det må foretas en faresonekartlegging av enkelte tomter på Skåråjordet før de kan realiseres, da aktsomhetskartlegging har vist mulig fare for steinsprang og snøskred. Fortetting av eksisterende tettstednære boligområder, kan være et alternativ for å erstatte eventuelt bortfall av tomter på Skåråjordet. - Det er videre viktig å avklare formål med etterbruk av Sel skule, eksempelvis til bolig.

Oversikten viser at eksisterende tomtereserver gir handlingsrom for å dekke ulike boligbehov i alle deler av kommunen, med unntak av sentrumsnære eneboligtomter på Otta.

Otta sentrum er i en særstilling når det gjelder areal for boligbygging, da særlig sett i lys av kravene til sikker byggegrunn. I Otta-området er mye av dalbunnen flomutsatt, fjellsidene er skredutsatte. Sammen med byggegrenser mot vassdrag, jernbane og vegnett bidrar dette til at tilgjengelig areal til boligbygging er svært begrenset uten at det tas i bruk dyrka jord. I valget mellom alternative strategier, er det i tillegg til viktige beredskapshensyn, målkonflikt mellom statlige føringer knyttet til jordvern på den ene siden, og nasjonale forventninger om reduserte transportbehov på den andre siden.

For å ha tomtereserver til eneboliger i tilknytning til Otta sentrum, vil det i kommende revisjon av kommuneplanens arealdel bli drøftet problemstillinger som kan komme i konflikt med føringene om jordvern. En strategi for å avbøte dette, er å stimulere til mer nydyrking i kommunen. I forhold til å etablere nye boligområder med lenger avstand til Otta sentrum, vil en slik strategi også gi reduserte transportbehov. Oppland/Innlandet fylkeskommune må utfordres sterkere til å utvikle kollektivtilbud som bidrar til å binde bo-, arbeids- og aktivitetsområdene på Otta bedre sammen.

Attraktive og gode steder utvikles gjennom kvalitet og vektlegging av estetiske hensyn i de bygde omgivelsene. Byggeskikken må til en hver tid møte samtidens behov og utfordringer, og er derfor i stadig endring. – Dette er også viktig å ha med fram mot revisjon av arealdelen. Problemstilling rundt å åpne opp for mer variert arkitektur og fasadeuttrykk i forhold til boligbygging, vil bli drøftet.

Fritidsbebyggelse

Fritidsboliger betyr verdiskaping. Det gir grunnlag for arbeidsplasser og bosetting. I Sel kommune er det i overkant av 2 000 fritidsboliger. Gjennom gjeldende arealdel er det godkjent 299 nye hyttetomter i Sel. 150 av disse ligger i Heidal, 48 ligger i influensområdet til Rondane nasjonalpark. Øvrige tomter er spredt rundt omkring i øvrige deler av kommunen.

Eksisterende arealdel synliggjør en betydelig reserve av hyttetomter i kommunen. Dette gir økte verdiskapingsmuligheter for bygge- og anleggsnæringa, og ulike servicenæringar. Det er et betydelig potensiale i å legge til rette for enda mer lokal handel og at deltidsinnbyggeren i enda større grad benytter lokale leverandører og entreprenører. – I regional plan for verdiskaping, vedtatt av fylkestinget våren 2018, er det satt mål om at Oppland skal være det fylket i Norge med høyest verdiskaping knyttet til deltidsinnbyggere.

I tillegg til å realisere tomtereserven som ligger i eksisterende planverk, vil det i et verdiskapingsperspektiv være viktig å se på muligheten for økt bruk av fritidsboligene, og derigjennom økt oppholdstid for deltidsinnbyggerne i kommunen. Det antas at økt standard og tilgjengelighet er viktige forutsetninger i så måte. Dette gjelder eksempelvis brøyting av vei. I lys av dette er det synliggjort målkonflikt mellom ulike interesser på Mysusæter. Det er vedtatt å utarbeide sti- og løypeplan for Mysusæter og Høvringen. Planvedtaket vil være en viktig rammefaktor for å vurdere eventuelle endringer i retningslinjene knyttet til brøyting, i kommende revisjon av arealdelen.

Som oppfølging av den kommunale næringsstrategien skal det gjennomføres hytteundersøkelser i 2018/2019. Dette vil være viktig kunnskapsgrunnlag både for å konkretisere tiltak som øker verdiskaping, og synliggjøre eventuelle behov for å revidere retningslinjer for fritidsbebyggelse i kommende revisjon av arealdelen. – Dette må sees i sammenheng med utfordringer knyttet til økt behov for helsetjenester, beredskap, naturinngrep og klimautslipp.

Det er i dag eksempler på at tilgrensede hytteområder har ulike grenser for tillatt arealstørrelse for en fritidseiendom. I forbindelse med neste rullering av arealplanen vil det bli sett på om Sel kommune skal harmonisere arealstørrelser. – Likeledes vil det bli drøftet å kunne åpne opp for mer variert arkitektur/fasadeuttrykk, deriblant å kunne tillate fritidsboliger med 1 ½ -2 etasjer i definerte områder.

I gjeldende arealplan er det beskrevet at det største potensialet for nye hyttetomter og nye hyttefelt ligger på vestsida av Lågen. Samtidig skal ikke dette forstås som at det ikke også øst for Lågen kan være åpning for flere tomter og felt. Men framover vil det være på vestsida av Lågen inklusive i Heidal at vi vil regulere inn hovedtyngden av nye tomter og felt.

Som nevnt innledningsvis, er det en betydelig tomtereserve for fritidsbebyggelse i kommunen. I planprosessen knyttet til kommuneplanens arealdel, stilte blant annet regionale myndigheter spørsmål om behovet for ytterligere areal til fritidsbebyggelse. – I et verdiskapingsperspektiv utgjør denne reserven et stort potensiale for vekst og utvikling. Men for å ha verdi, må arealformålet realiseres. Kommunen vil være en aktiv samarbeidspartner og tilrettelegger i så måte. Men dette avhenger også av grunneiers vilje til realisering. Om planlegging av eksisterende arealreserver ikke igangsettes, blir det vurdert å ta de ut ved revisjon av arealdelen. Dette for å skape handlingsrom for andre utviklingsformål.

Spesiell omtale av Mysusæter, Høvringen og Sjoa elv

Ut i fra besøksregistreringer er **Mysusæter** den mest brukte innfallsporten til Norges eldste nasjonalpark - Rondane. Det skaper både utfordringer og muligheter. Besøksstrategien for Rondane Nasjonalpark har bidratt til å sette fokus på de motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping.

Området rundt Spranget er en av de viktigste ressursene Sel kommune har for å utvikle reiseliv. Problemstilling knyttet til eventuell flytting av parkeringsplassen, ble ikke drøftet i eksisterende arealdel. Kommunestyret har i ettertid, med bakgrunn i Mulighetsstudiet Spranget-Mysusæter, forutsatt at parkeringsplassen opprettholdes. - Det er samtidig vedtatt at det skal arbeides videre med ulike tiltak for å utvikle Mysusæter som knutepunkt og innfallsport til Rondane nasjonalpark, og styre ferdsel i tilknytning til Spranget. Tiltakene innebærer både å styre ferdsel ved å øke prisen og å etablere nye muligheter på steder som er godt egnet for det.

Fram mot revisjon av kommuneplanens arealdel, er det viktig å videreutvikle samarbeidet mellom de ulike aktørene med interesse og myndighet knyttet til området. Dette gjelder blant annet private aktører, Sel kommune, Oppland/Innlandet fylkeskommune og nasjonalparkforvaltninga. - Mysusæters potensiale som reiselivsmål og kunnskapsgrunnlaget for Rondane, er et godt utgangspunkt for videre arbeid med lokal verdiskaping og bærekraftig reiseliv. I dette perspektivet er det viktig å drøfte og avklare hvilken unik identitet det er ønskelig å knytte til Mysusæter, sammenlignet med andre hytteområder og reisemål.

Høvringen er ved siden av Mysusæter den viktigste innfallsporten til Rondane Nasjonalpark. Også her vil det være snakk om å gjennomføre ulike tilretteleggingstiltak som styrker attraktiviteten for dagbesøkende, hytteeiere og næringsliv.

Sjoa elv ble varig vernet gjennom Verneplan I for vassdrag i 1973. Sjoa elv er i dag anerkjent som en av de beste og mest attraktive elvene for elvesport, og er et godt eksempel på at vern for framtidig verdiskaping ble en realitet. Plan- og bygningsloven har reguleringsbestemmelser knyttet til vassdrag, blant annet når det gjelder vegetasjon og byggegrense.

For å videreutvikle verdiskapingsmulighetene som elvesporten representerer, er det viktig å legge til rette for at både kommersielle interesser og miljøhensyn ivaretas. Dette gjelder eksempelvis tilrettelegging av infrastruktur knyttet til avkjøringsmuligheter, områder for utstigning og ilandstigning. I tillegg er det synliggjort behov for servicefasiliteter knyttet til eksempelvis toalettanlegg.

8. Kilder /kunnskapsgrunnlag

1. Gjeldende kommuneplan (arealdel) og prosess kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030:

Disse dokumentene har også lenker til annet kunnskapsgrunnlag lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

- **Kommuneplanens arealdel 2016-2025**, fastsatt av kommunestyret i møte 20.6.16:
<https://www.sel.kommune.no/tjenester/plan-byggesak-brann-og-tekniske-tjenester/plan/kommuneplan/kommuneplanens-arealdel-2016-2025/>
- **Kommunal planstrategi Sel kommune 2016-2019**, fastsatt av kommunestyret i sak 2/17:
<https://www.sel.kommune.no/tjenester/plan-byggesak-brann-og-tekniske-tjenester/plan/kommuneplan/kommunal-planstrategi-2016-2019/>
- **Planprogram - Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030**, fastsatt av kommunestyret i sak 80/17:
<https://www.sel.kommune.no/tjenester/plan-byggesak-brann-og-tekniske-tjenester/plan/kommuneplan/kommuneplanens-samfunnsdel-2018-2030-prosess/kommuneplanens-samfunnsdel-2018-2030-planprogram-fastsatt.13492.aspx>

2. Regionale planer vedtatt etter kommunestyrets vedtak om kommunal planstrategi:

- **Regional plan for samfunnssikkerhet og beredskap 2018-2021**, og risiko- og sårbarhetsanalyse for Oppland fylke, fastsatt av fylkestinget i Oppland i sak 95/17:
<https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MIId1=2662&FilId=6579>
- **Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag**, fastsatt av fylkestinget 14.2.18:
<https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MIId1=2662&FilId=6965>
- **Regionale planer for verdiskaping, kompetanse og samferdsel 2018-2030**, fastsatt av fylkestinget i Oppland 17.4.18, sak 39-41/18
<https://oppland-publikasjon.businesscatalyst.com/>
- **Regional plan for folkehelse 2018-2022**, fastsatt av fylkestinget i Oppland 12.6.18, sak 50/18:
<https://www.oppland.no/Handlers/fh.ashx?MIId1=2662&FilId=6965>

3. Kommunale planer og vedtak som kunnskapsgrunnlag og rammeverk i planprosessen:

Oversikten er ikke uttømmende, og omfatter vedtak som er fattet etter at planprogrammet for samfunnsdelen ble vedtatt i desember 2017. - Saksframstilling, protokoller og plandokument er søkbare på kommunens hjemmeside.

- Kommuneplan for idrett og fysisk aktivitet 2018-2021, fastsatt av kommunestyret i sak 77/17
- Framtidig skolestruktur i Sel kommune; sammenslåing av skolekretsene Otta skole og Sel skule med skolested Otta, fastsatt av kommunestyret i sak 37/18
- Fra Byregionprogram til etablering av Gudbrandsdalspraksis, igangsetting av tiltak, vedtatt av kommunestyret i sak 2/18
- Utredning av spesialisthelsetjenestetilbudet - Nord-Gudbrandsdal lokalmedisinske senter, uttale vedtatt i kommunestyret sak 8/18
- Innkjøpsstrategi for Sel kommune, vedtatt i kommunestyret sak 8/18
- Mulighetsstudiet Spranget - Mysusæter, uttale vedtatt i kommunestyret sak 27/18
- Handlingsplan Otta som by- og regionsenter 2018-2021, fastsatt av kommunestyret sak 32/18
- Kvalitetsplan for Selsskolen 2018-2022, fastsatt av kommunestyret i sak 36/18
- Tidlig innsatsarbeid - strategi- og handlingsplan til beste for barn og unge i Sel kommune 2018-2022, fastsatt av kommunestyret i sak 38/18
- Boligsosial plan 2018-2028, fastsatt av kommunestyret i sak 39/18

Under arbeid:

- Kvalitetsplan for Selsbarnehagene
- Framtidas bo- og tjenestetilbud innen pleie og omsorg
- Overordnet arbeidsgiverpolitikk

4. Øvrige kilder og nettsted:

- Oversikt over kunnskapsgrunnlaget for **Rondane nasjonalpark**:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

- **Folkehelse** – regional side og kommunale folkehelseoversikter:

Regional side, Oppland fylkeskommune:

<https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/folkehelse/>

Kommunale folkehelseoversikter:

<https://www.sel.kommune.no/tjenester/helse-omsorg-og-sosiale-tjenester/lokalmedisinsk-senter-otta-nglm/samfunnsmedisin-og-folkehelse/folkehelseoversikter/folkehelseoversikter/>

- **Bærekraft** :

<https://www.fn.no/Tema/Fattigdom/Baerekraftig-utvikling>

- **Veileder** - Kommuneplanprosessen. Miljøverndepartementet, 2012:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/493007ab4f9349a295a34982f77173ec/t-1492.pdf>

5. Statistikk og målinger:

- **Fylkesstatistikk** 2017:

<https://www.oppland.no/fagomrader/plan-og-miljo/nyheter-plan-og-miljo/fylkesstatistikk-2017.86132.aspx>

- **SSB** – kommunefakta Sel:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/sel>

- **SSB** – KOSTRA nøkkeltall Sel:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/sel>

- **Kommunebarometeret:** Årlig rangering av alle kommuner, foretatt av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder.

<https://kommunal-rapport.no/kategori/kommunebarometeret> (generell side)

<https://www.sel.kommune.no/om-sel/styring-og-verdier/kommunebarometeret/kommunebarometeret-2018/> (direkte lenke til Sel 2018)

- **Kommunebilder:** Gjengir Fylkesmannens inntrykk av kommunene i vårt fylke og gir et bilde av nåsituasjonen innenfor ulike tjenesteområder. Det er viktig å understreke at kommunebildet ikke gir en fullstendig oversikt over Fylkesmannens bilde av kommunen, men har fokus på noen forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller et utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om:

<https://www.fylkesmannen.no/Oppland/Kommunal-styring/>

- **NHOs Kommune-NM:** Rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi:

<https://www.nho.no/tema/offentlig-sektor-og-naeringslivet/kommune-nm/>